

Taidehanke osana rakentamista kannattaa

Laura Uimonen, arkkitehti, TaT
Prosentti taiteelle- hanke,
Teollisuustaiteen Liitto Ornamo

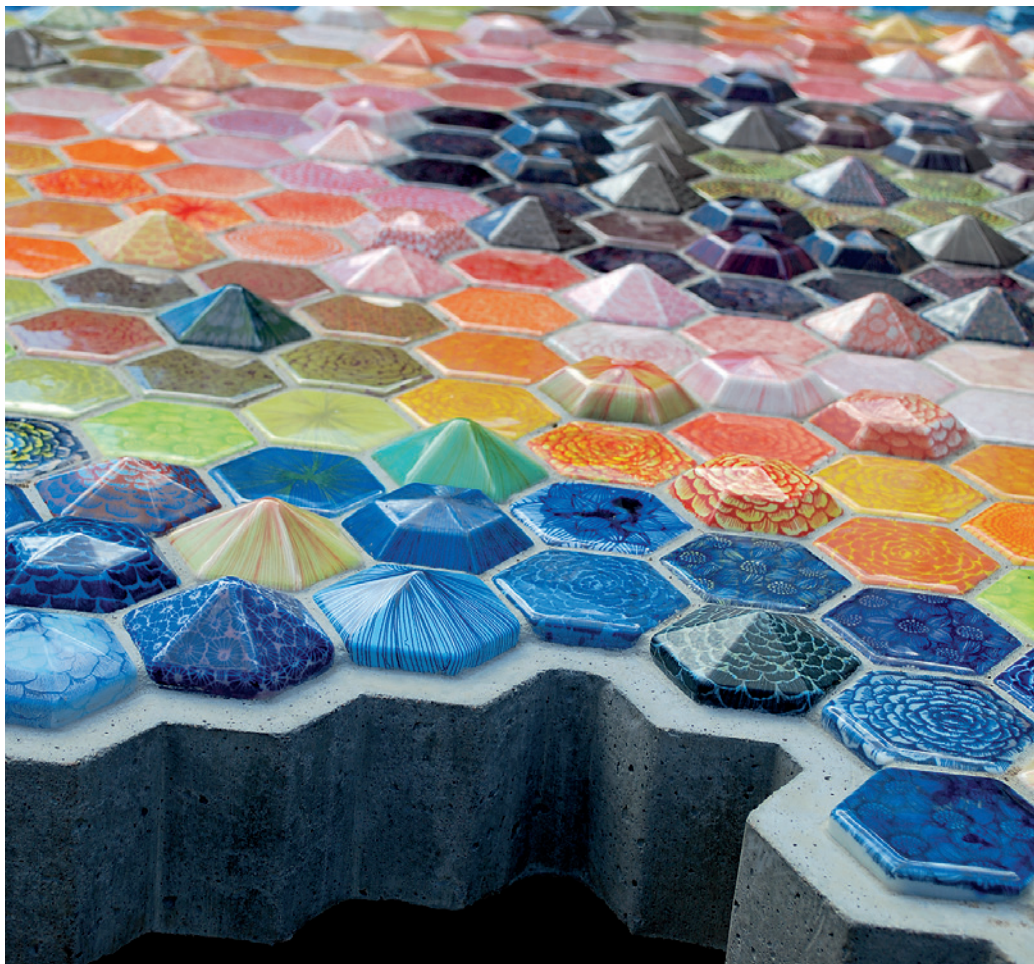
Tuore kysely kunta- ja yrityspuolen rakennusalan toimijoille kertoo, että taidehankkeet on koettu valtaosin positiivisesti. Kysely osoitti, että yrityssektori koki taidehankkeet jopa kuntasektoria positiivisemmin.

Helsingin Arabianranta on saanut kymmeniä seuraajia ja eri puolilla Suomea taiteilijoiden kädenjälki näkyy puistojen ja aukoiden lisäksi yhä useammin myös asuintaloissa ja liiketiloissa: Joensuun Penttilänranta, Seinäjoen kirjasto ja tuleva Pruukinrannan asuntomessualue 2016, Salo, Sipoon Nikkilä, Mikkelin keskusta ja Jyväskylän Kankaan alue, toimivat tästä hyvänä esimerkkinä. Ei pidä myöskään unohtaa Turun, Helsingin, Tampereen ja Oulun kaupunkien pitkäaikaista panostusta julkiseen taiteeseen.

Taide taipuu moneksi. Kyse voi olla veistoksista, maalauksista, värisuunnitelmista, erityismuotoilluista rakennustuotteista tai panostuksesta maisemasuunnitteluun. Tietyn alueen taideteoksilla voi olla yhteinen punainen lanka: Esimerkiksi Tampereen Vuoreksen taideteoksia yhdistää luontoteema, joka valittiin jo varhain taideohjelmassa yhdessä suunnittelijoiden kanssa.

Rakennusteollisuus RT ry:n ja Teollisuustaiteen liitto Ornamon toteuttamaan kyselyyn vastasi 109 toimijaa eri puolilta Suomea sekä kunta- että yrityssektorilta, joista 73 %:lla oli ainakin jonkin verran kokemusta taidehankkeista rakentamisessa. Kysely oli osa Prosentti taiteelle-hanketta, joka päättyy vuoden lopussa. Hankkeessa on toteutettu myös kymmenen pilottikohdetta eri puolilla Suomea, joissa valtio on tukenut taidehankkeen toteuttamista sekä suoralla taloudellisella tuella että läänintaiteilijoiden tarjoamalla tiedollisella avulla.

Kyselyn keskeisiä tuloksia ovat taiteen kyky lisätä alueen houkuttelevuutta, taidehankkeiden

Päivi Kiuru

1 Arabian Kukka, 2011. Arabianranta, Helsinki. Heini Riitahuhta. Mosaiikkiruusut toimivat myös istuskelu- ja leikkipaikkoina.

Pertti Kukkonen

2

kehitys yritystoiminnaksi, tarve jakaa tietoa taidehankkeista koko rakennusprosessiin sekä suunnittelijoiden keskeinen rooli.

Taide nostaa alueen arvoa

Kyselyyn vastanneet olivat lähes yksimielisiä siitä, että taide on yksi laatukeynoista, joilla alue tai rakennus voi erottautua ja olla uniikki. Vastanneista 67 % käyttää taiteen tuomaa erityisluonnetta osana markkinointiaan. Myös media on tuonut hyvin esille kohteita, joissa on mukana taidetta.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana taiteen käyttö rakentamisessa on Suomessakin alkanut uudelleen vakiintua ja siitä on tullut osa rakennustaloutta. Useilla rakennuttajilla ja rakennusliikkeillä on omaa taide- ja muotoiluosaamista ja taiteen asiantuntija-apua löytyy erikoistuneilta toimistoilta, kuten *FreiZimmer* Tampereelta, *Partanen-Lamusuo Oy* Kuopiosta ja *Suunnittelutoimisto BOTH Oy* Helsingistä. Useissa suunnittelu- ja insinööritoimistoissa on taide- ja muotoiluosaamista ja moni yritys on vienyt taiteen ja muotoilun osaksi omaa laatujärjestelmäänsä tai yhteiskuntavastuuohjelmaansa. Kuntien julkisrakentamiseen taideosaamista löytyy usein taidemuseoista. Lisäksi yksittäiset taiteilijat erikoistuvat teosten tuottamiseen osana rakentamista, joista betonialalle tuttu esimerkki on kuvanveistäjä *Pertti Kukkonen*. Taitelija voikin tuoda hankkeeseen myös luovaa materiaali-osaamista ja innovaatioita.

Kyselyn perusteella lisää tietoa ja tukea tarvitaan kuitenkin tilaajille taidehankkeen käynnistämiseen jo rakennushankkeen alkuvaiheessa. Taidehankkeen tavallista suuruusluokkaa kuvaa prosentti taiteelle -periaate. Vaikka taide on rakentamisen kokonaisuudessa pieni osa, tarvitsee taide kuitenkin kirjata osaksi tilaohjelmaa ja kustannussuunnittelua. Taiteilijan työpanos voi liittyä oleellisesti jonkin rakennusosan suunnitteluun ja toteuttamiseen, jolloin taideteoksesta tulee kiinteä osa rakennusta, ei erikseen tuotettu taideteos. Luovia ratkaisuja kuvaa *Arkkitehtitoimisto JMMK:n* tapa käyttää taiteilijoita ja muotoilijoita esimerkiksi rakennuksen opastesuunnittelussa ja vaikka akustiikkaratkaisuissa. Taustalla on pyrkimys kokonaistaideteokseen, jossa arkkitehtuuri ja muotoilu ovat erottamaton osa toisiaan.

Onnistunut taidehankinta syntyy ammattilaisten käsissä

Rakennuttajilla ja suunnittelijoilla on jo kokemusta yhteistyöstä taiteilijoiden kanssa, mutta myös urakoitsijalla on oikeus tietää taidehankkeesta. Taidekoordinaattorit ja asiantuntijat nähtiinkin kyselyssä keskeisessä roolissa, jotta koko rakennushankkeen rinnalla kulkeva taidehanke onnistuu valmistumiseen asti. Tietoa tarvitaan asukkaille ja käyttäjille, isännöitsijöille ja huoltoyhtiöille. Taideteos on usein lopulta taloyhtiön arvopääomaa, josta kannattaa huolehtia kuten rakennuksistakin. Taideteokset voivat perustua uuteen tekniikkaan, kuten

valoon, jolloin on hyvä pohtia voiko teos olla määräaikainen tai onko tarvetta tekniikan päivittämiseen määräajoin.

Rakennushankkeen arkkitehti, maisema-arkkitehti, sisustusarkkitehti tai muotoilija on kyselyn mukaan oikea henkilö perehdyttämään taiteilijaa. Vuonna 2014 julkaistiin rakennus- tai infrahankkeen tueksi *RT-kortti "Taide rakennushankkeessa"*. Suunnittelijalla on kokonaisnäkemys projektin esteettisistä tavoitteista sekä taitoa kertoa ja visualisoida suunnitelmaa ennalta. Taide ei voi korvata arkkitehtuuria vaan taide toimii sen kumppanina, kuten aikaisemminkin vuosisadoilla. On kuitenkin hyvä muistaa, että juuri nyt rakennamme oman aikamme arkkitehtuuria ja luomme sen taidetta. Kuvataide jäi tehokkaassa 60–70-lukujen rakentamisessa paitsioon, mutta senkin yhteyteen voimme tuoda taidetta korjauskäytännössä.

Kokemuksia kuvataiteen käytöstä rakennushankkeissa -raportti on luettavissa verkossa osoitteessa: prosenttiperiaate.fi/rakennuttajatutkimus. Sivustolla on lisäksi luettavissa hankkeen tuottamat koulutusmateriaalit ja tietoa pilottikohteista. Prosenttiperiaatteen käsikirja taiteen tilaajalle ja taitelijalle julkistettiin 8.12.2015. Siihen voi tutustua myös prosenttiperiaate.fi -sivustolla.

2 Kirjailijapuiston taidemuuri, 2014. Vuores, Tampere. Pertti Kukkonen.

3 Laiturit, osa kolmen "laiturin" betoniteosta, 2007. Arabianranta, Helsinki. Merja Salonen. Betoninen laituri kuvaa veden aaltojen muokkaamaa rantahiekkaa. Laituri toimii istuskelu- ja oleskelupaikkana.

4 Pihatalo, 2013. Arabianranta, Helsinki. Kuvataiteilija ja arkkitehti Johanna Hyrkäs on suunnitellut Arabianrantaan korttelipihalle pienen valkoisen huvimajan, joka toimii vaikkapa pihapiknikin tukikohtana tai josta voi hakea kasteluvettä istutuksille. Talo on tehty asukkaiden käyttöön ja he ovat nimenneet sen Pihataloksi.

Päivi Kiuru

3

Päivi Kiuru

4